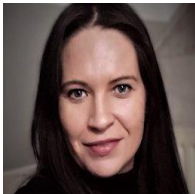

Ravnateljica ene od slovenskih osnovnih šol: “Starš, ki ni nikoli postavljala meja, ima pri otrokovih 15 letih nerešljiv problem.”

Piše: [Andreja Barat](#)

nedelja, 14. 5. 2023, 6:00

Foto: Shutterstock

Aktualna ravnateljica in dolgoletna svetovalna delavka ene od slovenskih mestnih osnovnih šol nam je iz prve roke zaupala, kaj se dogaja na terenu. Kako brutalne dogodke medvrstniškega in drugega nasilja v šolskem okolju vidijo šolski delavci. Kje so razlogi zanje in kakšne konkretne spremembe bi se morale zgoditi tako v šolstvu kot v družbi, da bi se razmere izboljšale. Kaj lahko in moramo storiti starši ter zakaj sta permissivna vzgoja in neomejen dostop do digitalnih naprav nekaj najslabšega, kar lahko storimo svojemu otroku, sebi in nenazadnje vsej družbi.

Zakaj imamo takšne težave z medvrstniškim nasiljem v šolah?

Otroka, mladega človeka, moramo v času otroštva pripraviti na življenje. Družina je tista, ki mora otroku nuditi primarno socializacijo. Ko stvari, ki sodijo v primarno socializacijo, vlečemo v sekundarno, že vnaprej vemo, da se to ne bo obneslo. In obratno. Še posebno v

zadnjih letih smo nekoliko pozabili, kaj kdo dela in kaj je naloga koga ter kakšen je domet katere institucije.

Da bomo lahko mi, na šolah, našo sekundarno vzgojo primerno speljali, je potrebna najprej vsaj osnovna primarna vzgoja.

Kakšen je bil vaš prvi odziv na nedavne dogodke, povezane z medvrstniškim nasiljem?

Ko so se zgodili dogodki v Celju, v Beogradu ... smo imeli vsi šolniki isto reakcijo: »Da, možno je tudi na moji šoli!« In to zato, ker si v takšni ali drugačni različici v teh situacijah kot učitelj že bil. So grožnje s pištolami, poškodovanjem avtomobilov, konstantno imamo razbita vrata na wc-jih, prav tako v garderobah ...

Otrok na neko stisko, ki je ne zmore obvladati, negativno odreagira. V zadnjih letih so se ti negativni odzivi povečali in vedno manj smo jim kos. Vsi odrasli. V šoli, na verouku, na skavtih, treningih, doma ... V odgovor pa predvsem s prstom kažemo na drugega, kaj bi moral narediti.

Da bomo lahko mi, na šolah, našo sekundarno vzgojo primerno speljali, je potrebna najprej vsaj osnovna primarna vzgoja.

Kaj bi se moralo po vašem mnenju spremeniti, da se stvari izboljšajo?

Zgoditi se morata dve stvari.

V šoli se morajo spremeniti pogoji dela. Najprej kadrovske pogoji – da je dovolj učiteljev in svetovalnih delavcev, ki lahko delajo na preventivi, ki se ukvarjajo z otroci, ki so v krizi in ko so v krizi, saj njihovo število narašča. Nato razbremenitev razrednikov, ki so prva stična točka z otrokom in so preveč obremenjeni. Sedaj imajo pol ure na teden, da vidijo svoj razred. Če bi imel razrednik dve uri manj pouka, bi imel dve uri več za ukvarjanje z dinamiko razreda. To sta dve kadrovske spremembi, ki bi zagotovo prinesli takojšnje učinke.

Druga stvar pa je, da mora država nujno zmanjšati administracijo. Če ne, pa povečati število ljudi, ki se s to administracijo ukvarjajo. Potem bi mi, učitelji in svetovalni delavci, imeli več časa za ukvarjanje z otroki, ko ti zaidejo v stisko. Kajti vse to nasilje je posledica neke stiske. Kdaj se grdo obnašaš? Če si dobre volje in nimaš težav, nisi nasilen. Ni treba, da si doktor psihologije, da to veš.

Je to, kar piše v medijih glede nasilja, vse res in se res tako pogosto dogaja?

Vse je res in še huje je. To, da so naši otroci tako nasilni drug do drugega, je zaradi tega, ker jim ni dobro. Ni pa jim dobro zato, ker družine več niso prilagojene na otroško življenje, pa tudi šola ne odgovarja na njihove potrebe. Kar otroke v šoli močno obremenjuje, je ogromna količina učne snovi. Smiselno bi bilo razmisliti, kaj lahko damo ven. Če imamo učitelji manj snovi za predelati, imamo tudi več časa za primeren odziv na trenutno reakcijo otrok.

Primer: pri malici učiteljica reče: Jutri bomo imeli razredno uro in se bomo pogovorili o tem, kaj se je zgodilo v Beogradu. Otrok A reče, da je otrok B rekel, da bi najraje pretepel vse učitelje. Učiteljica gre do otroka B in ga vpraša, kaj je rekel. Ta zanika. Vpraša otroka A, naj

ponovi, kaj je slišal ... Otrok A reče, da se je samo hecal. Saj da otrok B je to res enkrat rekel, ampak on tega ne bo naredil... to je samo hec.

To ni hec! Grožnja je. Šola in svet bi se morala zaradi take stvari ustaviti. Ampak: zjutraj smo imeli NPZ in je treba pohiteti, naslednja ura se je že začela ... Ta učiteljica je dala svojo prosto uro, svetovalna delavka je pustila vse svoje drugo delo, da smo zadevi prišli do dna.

Takih stvari se vsako dopoldne na povprečni šoli zgodi 30. Večina jih gre mimo. Ker učitelj ni stroj. Če bi jaz kot ravnateljica imela še dve svetovalni delavki, da bi reševali take in podobne aktualne težave, bi bilo lahko marsikaj drugače.

Potrebna je razbremenitev razrednikov, ki so prva stična točka z otrokom in so preveč obremenjeni. Sedaj imajo pol ure na teden, da vidijo svoj razred. Če bi imel razrednik dve uri manj pouka, bi imel dve uri več za ukvarjanje z dinamiko razreda.

Kaj lahko storimo starši?

Starši pri dogodkih v šoli ne morejo veliko narediti. Ni jih v šoli. Mi v šoli pa bi lahko, pa velikokrat ne moremo, ker imamo zvezane roke. Zvezane roke pa imamo tudi zato, ker nas starši ne cenijo in ne spoštujejo naše avtoritete.

Kar lahko jutri spremenimo vsi in bo takojšnji učinek, je to, da se starši, ko je v šoli nekaj narobe, ustrezno odzovejo. In ustrezen odziv ni to, da se ti otrok smili in da ga greš v šolo zagovarjat. S tem mu ne pomagaš, ampak mu daješ samo potuho in mu s tem delaš škodo za nadaljnje življenje. Ne učiš ga odgovornosti ... Starši velikokrat s prstom raje pokažejo na šolo, na učiteljico, drugega otroka ... kot pa da bi odgovornost poiskali pri sebi in pri svojem otroku.

Starši pogosto nekontrolirano vpričo otroka kritizirajo šolo, učiteljico, ravnatelja, kuharico ... Otrok doma posluša, da je učiteljica slaba, »smotana« ... kljub temu pa mora dnevno več ur preživeti v tej ustanovi, s temi – po starševem mnenju – »smotanimi« ljudmi ... In ko ta »smotana« učiteljica temu otroku reče, da se lula v wc, in ne na ploščice zraven wc-ja, je ta otrok ne bo ubogal. Ko mu reče, naj bo tiho, ker moti pouk, je ne bo upošteval. To so realni primeri.

Če bi se starši samo za trenutek ustavili, preden glasno in pred otrokom kritizirajo, in namesto tega raje prišli v šolo in na štiri oči, kot odrasli odraslemu, povedali, kaj je narobe in kaj jih moti ... bi takoj odpadla polovica vzgojnih problemov v šolah, predvsem bi jih pa bolj konstruktivno reševali.

Smiselno bi bilo razmisliti o zmanjšanju učne snovi. Če imamo učitelji manj snovi za predelati, imamo tudi več časa za primeren odziv na trenutno reakcijo otrok.

Kaj lahko storimo kot družba?

Nočem reči, da v šolah ni problemov. Tudi tega ne, da ima učitelj vedno prav, tudi oni so samo ljudje. Ampak probleme je treba reševati. Kot odrasli ljudje. Jaz vem, da ko se starši z mano skregajo, me njihovi otroci nehajo pozdravljati.

Tudi mediji imajo svoj delež pri stanju, ki ga imamo – samo govoriti o tem, kako je hudo in kaj vse se dogaja, je brezveze. Če se punce stepejo na strehi nakupovalnega središča, vsi govorijo, kaj bo storila šola. Šola je zagotovo poklicana k vzgoji, k usmerjanju mladih, da vedo, kaj je prav in kaj narobe, pa vendarle: Smo jim mi naročili, naj s pestmi rešujejo težave?

Večkrat spregledamo, da so otroci tudi v naših domovih prepuščeni sami sebi, neljubljeni, utišani z elektronskimi napravami. Problem je odnos do šole in prevelik vpliv staršev na šolo. To je naraščajoč problem vsaj zadnjih 15 let.

Kako izstopiti iz tega stanja?

Jutri lahko vsi za odtenek manj kritiziramo. Šolstvo, zdravstvo, politiko ... in namesto tega naredimo nekaj dobrega. Probleme, ki nastanejo, se rešuje tam, kjer nastanejo, in to s pogovorom.

Kjer je dobro, se zlo umakne. Imamo kup hudih problemov. Otroci so anoreksični, samomorilnih misli ... in to ni 0,3 % otrok v Sloveniji kot včasih. To sta dva otroka v vsakem razredu.

Kaj bomo storili? Začnimo delati dobre stvari! Starši lahko začnejo manj kritizirati in malo bolj zaupati šoli. Nikomer nočemo nič slabega, smo pa prav tako ljudje kot vsi ostali. Doživljamo pa nadpovprečno kritiko. Ali v trgovini nahrulite vodjo poslovalnice, če je cena nekje narobe napisana? Ali kličete na Dars in se pritožite, da vas je nekdo na avtocesti po desni prehiteval? Odnos do šolstva se mora spremeniti. Tudi do celotnega javnega sektorja. V njem se dogaja veliko dobrega. Zase lahko rečem, da ne bi mogla doštudirati, če ne bi bilo javnega šolstva.

Večkrat spregledamo, da so otroci tudi v naših domovih prepuščeni sami sebi, neljubljeni, utišani z elektronskimi napravami.

Zavijamo otroke preveč v vato?

Da. S tem, ko starši otroku ne dovolijo, da bi dobil neko trpko izkušnjo (npr. da pade na igralih, da dobi oceno 3, da se mora sam s prijateljem dogovoriti za prevoz na tekmo ...), in prevzamejo njegovo delo nase, mu delajo škodo.

Imamo veliko krizo v šolstvu. Imamo jo tudi v zdravstvu, upravi ... Kar lahko stori vsak posameznik, je to, da ne kritizira in da probleme, ki so, rešuje kot odrasel človek. S tem, ko bodo starši začeli aktivno reševati težave, ki jih imajo z otrokom, se bodo z otrokom tudi povezali. In že to bo rešilo marsikatero težavo. Starši že v osnovni šoli redno najemajo inštruktorje. Osnovno šolo imamo vsi narejeno, če imaš denar za inštruktorja, imaš verjetno tudi srednjo šolo. Zakaj se kot starš ne usedeš in otroku pomagaš, da se bo sam naučil, mu pomagaš najti pot do rešitve? Ogromno stvari delamo ZA otroke, veliko premalo pa Z otroki. Zato z njimi izgubljamostik. Zato se zgodi, da mi v šoli vidimo otroka čisto drugače, kot ga vidijo doma. V primerih, ko imajo starši stik z otrokom, ni težave, ki je ob sodelovanju s šolo ne bi mogli rešiti. Ko pa nekaterim staršem poveš, kakšen je njihov otrok v šoli, ne verjamejo in pravijo, da doma ni tako ... pa čez pet let pa pridejo isti starši in povejo, da otroku niso več kos.

Imam 20 let delovne dobe v šolstvu. Ko sem začela delati, je bil tak, neprilagojen, en otrok v triadi. Zdaj sta pa dva v razredu. Klasično šolstvo, kjer učenci sedijo in poslušajo, sodelujejo, se radi učijo, se od nas postopoma poslavljajo že več let, zadnja leta pa tega ni več mogoče spregledati.

Ni pomembno, katera vlada je in katera ni, kaj bodo odločevalci naredili za nas. Ljudje se moramo začeti spreminjati. Vsak od nas naj spoštuje preprosta pravila poštenja, spoštovanja in se trudi za dobro v najširšem pomenu besede. Dobro na vzgojnem področju pomeni tako zasipanje otroka z ljubeznijo, dobrinami ... kot tudi stati otroku ob strani s trdo in stabilno roko.

Ali v trgovini nahrulite vodjo poslovalnice, če je cena nekje narobe napisana? Ali kličete na Dars in se pritožite, da vas je nekdo na avtocesti po desni prehiteval? Odnos do šolstva se mora spremeniti.

Ključno pa je še eno zavedanje – otrok nima vse življenje časa, kot ga ima odrasli. Če je otrok star 6 let, je eno leto šestina njegovega življenja. Karkoli se ti dogaja eno leto sedaj, dobro ali slabo, je neprimerljivo bolj pomembno in te bolj oblikuje, kot te bo eno leto, ko boš odrasel. Zelo pomembno je, kakšne vsakodnevne odzive doživljaš od okolice.

Kaj pa vpliv digitalnih naprav in interneta na današnje otroke?

Vpliv socialnih omrežij, ki so otrokom dostopna preko pametnega telefona, je večkrat kvaren. Kar starši lahko storijo in bo imelo ogromen učinek, pa je to, da otroku pregledujejo pametno napravo. Če jo ima. Menim, da ko bodo enkrat prebrali Viber, Snapchat oz. katerokoli razredno skupino na omrežjih, mu ga bodo ukinili, saj je večina komunikacije neprimerna in žaljiva.

Kajti pouk je kljub vsemu kontrolirana situacija, kjer ni mobilnih telefonov. Večino časa, ki ga otrok preživi v šoli, je prisoten učitelj. Odmori, pot domov, situacije, ko so učenci sami, so časovno omejene. Če pa ima otrok pametno napravo brez nadzora ves čas pri sebi, je nasilju in škodljivim stvarim izpostavljen 24 ur na dan. Starši, ki otroku dovolijo zvečer v sobi telefon, se naj resno vprašajo, če je vredno otroka še v domači postelji izpostavljati nadlegovanju ali mu v drugih primerih omogočati, da nadlegovanje (bullying) izvaja. O tem so govorili v četrtkovi Tarči na RTV SLO, v drugem delu oddaje. Starš, ki od rojstva otroku postavlja meje z omejevanjem rabe telefona oz. odvzemom, nima nobenih težav. Nekdo, ki pa otroku od rojstva ni postavil meje, pa ima pri 15 letih nerešljiv problem.

Kako torej vzgajati otroka, da bo imel lepo otroštvo in zrasel v odgovornega zadovoljnega človeka?

Starši naj naredijo vse, da otroke naučijo prevzemanja odgovornosti za svoja dejanja (če polijejo mleko po mizi – kdo počisti?) in mu postavijo meje. Otroku, ki se s postavljanjem meja srečuje celo življenje, ravno tako naredi »neumost« v šoli, a razume, da je to narobe in da mora vedenje popraviti sam – ne drugi sošolci, učitelji ... Če so starši v dvomih in ne vedo kako, naj preberejo Miho Kramlija in Marka Juhanta. Meje se začnejo postavljati v majhnih stvareh – pospravljanje čevljev, oblek, kulturno vedenje pri mizi ... Primer: Če telefoniram in otrok pride ter nekaj hoče – ne morem. Počakaj! Spat se gre ob osmih. Pika. Za takega otroka kasneje ni problem, da mora v šoli »do četrtka narediti seminarsko nalogo«. Če pa meja ne dobivaš v nekaterih majhnih dozah in starosti primerno, postane pozneje to pretežko. Starši, ki

otroku ne postavljajo mej zgodaj, naredijo otroku trajno škodo. Če otrok omejitvev, mej ne ponotranji, torej jih vzame za svoje dovolj zgodaj, mu pozneje ne moremo ponuditi nič drugega kot nadzor in trdo roko. To je potem boleče za oba. Starša in otroka.

Če bi starši namesto kritiziranja prišli v šolo in na štiri oči, kot odrasli odraslemu, povedali, kaj je narobe in kaj jih moti ... bi takoj odpadla polovica vzgojnih problemov.

Je vloga staršev res tako odločilna?

Starša sta z rojstvom otroka prevzela odgovornost, da ga bosta pripravila na samostojno življenje. Staši to prelomnico, skrb za otroka in srečo, ki jo doživljamo, običajno opredelimo kot nekaj najlepšega v življenju. Ob otrokovem odraščanju pa se srečujemo z različnimi zunanjimi vplivi na nas in naše otroke, ki jih ni mogoče izničiti, pa vendarle: kdo pa naj prevzame odgovornost za življenje otroka, če ne tisti, ki mu je dal življenje? Da, vloga staršev je neprecenljiva in nenadomestljiva.

Kaj konkretnega lahko naredimo v tem trenutku, da se situacija v šolah izboljša vsaj naslednje šolsko leto?

Kar lahko država nemudoma naredi, je, da kadrovsko okrepi šole. Predvsem s svetovalnimi delavci. Druga stvar je, da spremeni učne načrte in zniža količino snovi (vsaj za tretjino) in zmanjša obvezno število ocen. S tem da učitelju več časa za delo z otroki in mu omogoči, da je bolj odziven na trenutno situacijo v razredu. Hkrati lahko snov bolje utrdi, obdela na različne načine, otroci stvari bolje razumejo, so uspešnejši in zadovoljnejši. Posledično so zadovoljnejši tudi starši. Torej, okrepiti stvari, ki prinašajo plus, zmanjšati (morda odpraviti) stvari, ki prinašajo minus (ocenjevanje prinaša vedno velik minus).

Predlagam tudi takojšnjo razbremenitev razrednika (manj administracije in manjša učna obveza). Izjemno bi pomagalo, če bi na državni ravni prepovedali telefone v šolah. Kot posamezniki pa moramo narediti vse za spremembo odnosa staršev do šole. Učitelj staršem večkrat predaja negativne, težke informacije. Poslušajte ga. To, kar vam iz šole sporočamo o vašem otroku, ni larifari, ni zato, ker smo leni, ni zato, ker imamo vašega otroka na piki ... ampak zato, da bi skupaj našli način, da otroka dobro pripravimo na (trpko) življenje.

Vedno lahko začnemo z majhnimi koraki; dosegljivimi cilji. Lahko se zgodi, da bodo, preden bo država naredila neko korenito spremembo, naši otroci odrasli. Če smo na pravi poti, potem je dovolj, da naredimo prvi korak.